

REPUBLIKA SRPSKA
**Agencija za osiguranje Republike Srpske
Banja Luka**

Bana Milosavljevića 8/II
e-mail: azors.kabinet@blic.net; www.azors.rs.ba
tel/faks: +387 51 228-910; 228-920

REPUBLIC OF SRPSKA
**The Insurance Agency of Republic of Srpska
Banja Luka**

St. Bana Milosavljevića 8/II
e-mail: azors.kabinet@blic.net; www.azors.rs.ba
phone/fax: +387 51 228-910; 228-920

IZVJEŠTAJ
o stanju u sektoru osiguranja
Republike Srpske
za period od 01.01.2009. do 30.06.2009. godine

Banja Luka, avgust 2009. godine

S A D R Ž A J

UVOD	2
1. ZAKONODAVNI OKVIR ZA TRŽIŠTE OSIGURANJA U REPUBLICI SRPSKOJ	3
2. UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA	4
2.1. Društva za osiguranje	4
2.1.1. Vlasnička struktura	5
2.1.2. Ljudski resursi	5
2.2. Posrednici u osiguranju	6
2.3. Zaštitni fond Republike Srpske	6
2.4. Ombudsman u osiguranju- zaštita potrošača	7
3. PORTFELJ OSIGURANJA	8
3.1. Obračunata premija	8
3.2. Struktura premije	9
3.3. Tržišno učešće	11
4. RJEŠAVANJE ODŠTETNIH ZAHTJEVA	13
4.1. Životno osiguranje	13
4.2. Neživotno osiguranje	13
5. BILANSNA STRUKTURA	16
5.1. Bilans stanja	16
5.2. Bilans uspjeha	22
6. POKAZATELJI POSLOVANJA	25
ZAKLJUČAK	26

UVOD

U Republici Srpskoj od 2005. godine, kada je donesen važeći zakonski okvir, odnosno od sredine 2006. godine kada je formirana Agencija za osiguranje Republike Srpske (u daljem tekstu: Agencija), traje proces uređenja i stabilizacije tržišta osiguranja. Radi boljeg uvida u promjene koje su se desile u navedenom periodu, u ovom Izvještaju, gdje je to bilo moguće, imajući u vidu raspoloživu statističku bazu podataka, izvršena je komparativna analiza osnovnih veličina i pokazatelja sektora osiguranja po polugodištima u periodu 2007.-2009. godine.

U prvoj polovini 2009. godine u Republici Srpskoj 11 društava za osiguranje ostvarilo je obračunatu premiju od 56,7 miliona KM. Ukupna aktiva sektora osiguranja iznosila je na dan 30.06.2009. godine 215,9 miliona KM. Sa neto dobitkom u ukupnom iznosu od 5,2 miliona KM je poslovalo 10 društava za osiguranje, a gubitak od 2,4 miliona KM iskazalo je 1 društvo. U ovoj djelatnosti bilo je zaposleno 929 radnika.

Na osnovu analize dostavljenih finansijskih izvještaja društava za osiguranje za prvo polugodište 2009. godine, prikupljenih statističkih i drugih podataka i provedenog nadzora nad poslovanjem društava za osiguranje, a u skladu sa članom 9. Zakona o društvima za osiguranje („Službeni glasnik RS“ broj: 17/05), pripremljen je Izvještaj o stanju sektora osiguranja u Republici Srpskoj za 01.01.-30.06.2009. godine.

1. ZAKONODAVNI OKVIR ZA TRŽIŠTE OSIGURANJA U REPUBLICI SRPSKOJ

Društva za osiguranje u Republici Srpskoj u svom poslovanju primjenjuju više različitih sistemskih propisa, što predstavlja osnovni zakonodavni okvir, kako za njihovo funkcionisanje, tako i za provođenje nadzora.

Nadzor finansijskih usluga osiguranja, koji u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, vrši Agencija, je specifičan i prilagođen pravilima osiguravajuće struke, pa se kao takav smatra primarnim nadzorom u osiguranju, ali zbog ukupnog korporativnog i finansijskog statusa društava za osiguranje ovaj nadzor se upotpunjuje i drugim aspektima nadzora u RS, koji vrše druge nadzorne institucije.

Pomenuti zakonodavni okvir tržišta osiguranja u Republici Srpskoj u prvoj polovini 2009. godine činili su sljedeći propisi:

1. Zakon o društvima za osiguranje („Službeni glasnik RS“ broj: 17/05, izmjene 01/06 i 64/06),
2. Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti („Službeni glasnik RS“ broj: 17/05, izmjene 64/06 i 12/09),
3. Zakon o posredovanju u osiguranju („Službeni glasnik RS“ broj: 17/05, izmjene 64/06),
4. Zakon o preduzećima („Službeni glasnik RS“ broj: 24/98, 62/02, 66/02, 38/03, 97/04, 34/06),
5. Zakon o računovodstvu i reviziji RS („Službeni glasnik RS“ broj: 36/09),
6. Zakon o tržištu hartija od vrijednosti („Službeni glasnik RS“ broj: 92/06),
7. Zakon o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, Službeni glasnik RS“ broj: 17/93, 03/96, 39/03, 74/04),
8. Zakon o Agenciji za osiguranje u BiH („Službeni glasnik BiH“ broj: 12/04),
9. podzakonski propisi koje je Agencija usvojila na osnovu zakona iz oblasti osiguranja i dobrovoljnog penzijskog osoguranja.

U februaru 2009. godine usvojen je Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima, po kome je nadležnost za regulativu i nadzor data Agenciji. U 2009. godini očekuje se osnivanje prvih fondova ovakve vrste.

Samim zakonom, a i podzakonskim aktima Agencije, uvedena su pravila i standardi poslovanja društava za osiguranje. Društva su obavezana da ispunjavaju kapitalne zahtjeve i poštuju pravila solventnosti i likvidnosti. Propisana su pravila i minimalni standardi za obračun tehničnih rezervi društava za osiguranje, za koje se mora obezbijediti adekvatno kvantitativno i kvalitativno pokriće u imovini, pravila za zaštitu potrošača, za izvještavanje, minimalni standardi računovodstvene i aktuarske revizije, kao i sadržaji računovodstvenih, revizorskih i aktuarskih izvještaja.

2. UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA

2.1. Društva za osiguranje

Na tržištu osiguranja Republike Srpske je u prvoj polovini 2009. godine poslovalo 11 društava za osiguranje, koja su prema djelatnosti osiguranja, sjedištu i većinskom vlasništvu nad osnovnim kapitalom, predstavljena u narednoj tabeli:

Tabela broj 1: Društva za osiguranje

R.br.	NAZIV DRUŠTVA	SJEDIŠTE	VEĆINSKO VLASNIŠTVO
NEŽIVOTNO OSIGURANJE			
1.	Bobar osiguranje a.d.	Bijeljina	domaće
2.	d.d. Brčko-gas osiguranje	Brčko	domaće
3.	Drina osiguranje a.d.	Milići	domaće
4.	Krajina osiguranje a.d.	Banja Luka	domaće
5.	Mikrofin osiguranje a.d.	Banja Luka	domaće
6.	Nešković osiguranje a.d.	Bijeljina	domaće
7.	Osiguranje Aura a.d.	Banja Luka	domaće
8.	Triglav Krajina Kopaonik a.d.o.	Banja Luka	strano
KOMPOZITNA DRUŠTVA (ŽIVOTNO I NEŽIVOTNO OSIGURANJE)			
9.	Jahorina osiguranje a.d.	Pale	strano
10.	Kosig Dunav osiguranje a.d.	Banja Luka	strano
ŽIVOTNO OSIGURANJE			
11.	Grawe osiguranje a.d.	Banja Luka	strano

U prvom polugodištu 2009. godine na tržištu osiguranja Republike Srpske je poslovalo 11 društava za osiguranje. Osam društava je obavljalo poslove neživotnog osiguranja, a jedno društvo se bavilo isključivo životnim osiguranjem. Dva društva su iskoristila zakonsku mogućnost i registrovana su kao kompozitna društva (sa dozvolom za životno i neživotno osiguranje), ali su i dalje, kao i prethodnih godina, i pored ove mogućnosti, u 2009. godini obavljala isključivo djelatnost neživotnog osiguranja.

Agencija je u prvom polugodištu, u skladu sa zakonskim odredbama i usvojenim procedurama, izdala dozvole za otvaranje filijala u Republici Srpskoj za tri društva za osiguranje iz FBiH i to: D.D. za osiguranje "VGT" Visoko, "Sarajevo-osiguranje" d.d. Sarajevo i "Uniqua osiguranje" d.d. Sarajevo, čime je ukupan broj filijala iz FBiH iznosio 8. Istovremeno, 2 nova društva iz RS, D.D. Brčko-gas osiguranje i Jahorina osiguranje a.d, su podnijela zahtjev za osnivanje filijala ovih društava na području FBiH, čime je ukupan broj filijala iz RS koje posluju u FBiH iznosio 5.

Ni u ovom izvještajnom periodu, kao ni u prethodnim godinama, u RS nije bilo registrovano nijedno društvo za obavljanje poslova reosiguranja.

2.1.1. Vlasnička struktura

Tabela broj 2: Vlasnička struktura u društvima za osiguranje na 30.06.2009. godine

Vlasništvo	Broj društava za osiguranje	Učešće u ukupnom kapitalu	Učešće u ukupnoj aktivi	Učešće u bruto fakturiranoj premiji
Većinsko domaće privatno vlasništvo	6	45,68%	50,04%	46,75%
Većinsko domaće državno vlasništvo	1	7,82%	8,90%	6,49%
Većinsko strano vlasništvo	4	46,50%	41,06%	46,76%
Ukupno	11	100%	100%	100%

Izvor: Centralni registar hov i izvještaji društava

Državno vlasništvo nad osnovnim kapitalom, prema Izvještaju Centralnog registra hartija od vrijednosti-knjizi akcionara, postoji samo u Krajina osiguranju a.d., i to u procentu od 70,45%. U ostalim društvima nema državnog vlasništva u strukturi kapitala, ali u Jahorina osiguranju a.d. je evidentirana državna imovina (građevinski objekti) koju ovo društvo koristi, a što je knjiženo u vanbilansnoj evidenciji društva.

2.1.2. Ljudski resursi

Na dan 30.06.2009. godine u osiguravajućim društvima u Republici Srpskoj bilo je ukupno zaposleno 929 lica. U posljednje tri godine je na tržištu osiguranja prisutna tendencija rasta broja zaposlenih, a broj i kvalifikaciona struktura zaposlenih sa uporednim pokazateljima za 30.06.2007.-30.06.2009. godine, predstavljeni su u narednoj tabeli:

Tabela broj 3: Broj i kvalifikaciona struktura zaposlenih u društvima za osiguranje

KVALIFIKACIJA	Stanje na dan 30.06.2007.		Stanje na dan 30.06.2008.		Stanje na dan 30.06.2009.		INDEKS 2009/08
	broj	%	broj	%	broj	%	
NK					5	0,54	-
PK					1	0,11	-
NS	13	1,8	15	1,9	6	0,65	40,00
KV	41	5,6	61	7,7	56	6,03	91,80
SSS	381	52,3	401	50,5	485	52,21	120,95
VKV	11	1,5	14	1,8	14	1,51	100,00
VŠS	110	15,1	105	13,2	104	11,19	99,05
VSS	165	22,7	187	23,6	239	25,73	127,81
MR	5	0,7	10	1,3	16	1,72	160,00
DR	2	0,3	1	0,1	3	0,32	300,00
U K U P N O	728	100,00	794	100,00	929	100,00	117,00

Izvor: Izvještaji društava

U ovom izvještajnom periodu broj zaposlenih je u odnosu na isti period prethodne godine povećan za 135 novih radnika ili za 17%. Treba napomenuti da je u sektoru zaposleno još 53 lica, i to u filijalama društava za osiguranje iz FBiH, a koje su dobile dozvolu za rad u Republici Srpskoj.

Na dan 30.06.2009. godine u Registar ovlašćenih aktuara kod Agencije bilo je upisano 6 lica. Svi ovlašćeni aktuari su iz RS.

2.2. Posrednici u osiguranju

U 2009. godini su nastavljene aktivnosti na daljem uređenju oblasti posredovanja u osiguranju, kako na području regulative, tako i kod nadzora nad posrednicima. Zaključno sa 30.06.2009. godine u Registar posrednika u osiguranju kod Agencije upisano je ukupno 213 posrednika- fizičkih lica (212 zastupnika i 1 broker u osiguranju).

Na dan 30.06.2009. godine dozvolu za rad je imalo 11 društava za zastupanje u osiguranju.

Nakon izmjena podzakonskih akata u oktobru 2007. godine, društva za osiguranje mogu da obavljaju djelatnosti osiguranja samo preko posrednika u osiguranju koji su registrovani, tj. licencirani u skladu sa Zakonom o posredovanju u osiguranju, što značajno doprinosi uređenju tržišta osiguranja.

Predloženim izmjenama Zakona o posredovanju u osiguranju biće omogućeno da banke i Pošte RS obavljaju djelatnost posredovanja, što je uobičajeno na drugim tržištima i trebalo bi da dinamizira i poboljša kvalitet tržišta u smislu kanala distribucije.

2.3. Zaštitni fond Republike Srpske

Zaštitni fond Republike Srpske je uspostavljen Zakonom o obaveznom osiguranju za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti, kao posebno pravno lice, čija je nadležnost da pokriva štete koje pretrpe žrtve saobraćajnih nezgoda, koje ne mogu biti nadoknađene sistemom obaveznog osiguranja od autoodgovornosti. Sva društva za osiguranje, koja obavljaju osiguranje od autoodgovornosti su po zakonu članovi Zaštitnog fonda i imaju obavezu uplate doprinosa Fondu, srazmjerno ostvarenoj premiji od osiguranja od autoodgovornosti.

Ukupno ostvareni prihodi Zaštitnog fonda u prvoj polovini 2009. godine su iznosili 840.359 KM, od čega se 665.214 KM odnosi na prihode od doprinosa članova Zaštitnog fonda, 72.713 KM je prihod od regresnih potraživanja, a ostali prihodi (prihodi od ukidanja rezervisanja) su iznosili 102.357 KM. Ostvareni ukupni prihodi su veći za 7,75% u poređenju sa istim periodom prethodne godine.

U narednoj tabeli se daje pregled rješavanja i isplate odštetnih zahtjeva iz nadležnosti Zaštitnog fonda u prvoj polovini 2009. godine, a koje se odnose na isplatu nematerijalnih šteta po nepoznatom počiniocu i materijalnih šteta u slučaju kada je nezgodu prouzrokovalo neosigurano vozilo, a posjed nad vozilom ima lice sa prebivalištem u Republici Srpskoj.

U skladu sa izvještajem Zaštitnog fonda u isplaćene štete u redovnom postupku nije uključeno 7 odštetnih zahtjeva koji su ostali neisplaćeni na kraju prethodnog perioda u iznosu od 33.254,00 KM, iako su isplaćeni u prvoj polovini 2009. godine. Prosječna vrijednost isplaćenog odštetnog zahtjeva u redovnom postupku je iznosila 3.041 KM, a prosječna vrijednost odštetnog zahtjeva u sudskom postupku je iznosila 9.093 KM.

Tabela broj 4: Odštetni zahtjevi prema Zaštitnom fondu na 30.06.2009. godine

Odštetni zahtjevi	Prijavljeno	Preneseno iz prethodnog perioda	Ukupan broj zahtjeva	Odbijeno	Obradeno bez odbijenih	Isplaćeno	
						broj	Iznos KM
Redovni postupak	185	94	279	63	137	133	404.543
Sudski postupak	11	98	109	10	5	5	45.468
UKUPNO	196	192	388	73	142	138	450.011

Izvor: Izvještaj Zaštitnog fonda

2.4. Ombudsman u osiguranju- zaštita potrošača

Krajem 2008. godine stvoreni su regulatorni i kadrovski preduslovi za funkcionisanje institucije ombudsmana u osiguranju. Pravni osnov za uspostavljanje i djelovanje ombudsmana u osiguranju je sadržan u odredbi člana 25. Zakona o društvima za osiguranje, a funkcionisanje je detaljnije regulisano Pravilnikom o ombudsmanima u osiguranju, Pravilima postupka ombudsmana u osiguranju i Kodeksom poslovne etike društava za osiguranje u Republici Srpskoj. Djelovanjem Ombudsmana se štite potrošači- korisnici usluga osiguranja i promoviše mirno, odnosno vansudsko rješavanje sporova nastalih iz ugovora o osiguranju.

U Izvještaju o radu Agencije za osiguranje RS dati su detaljniji podaci o aktivnostima ombudsmana u prvom polugodištu 2009. godine.

3. PORTFELJ OSIGURANJA

3.1. Obračunata premija

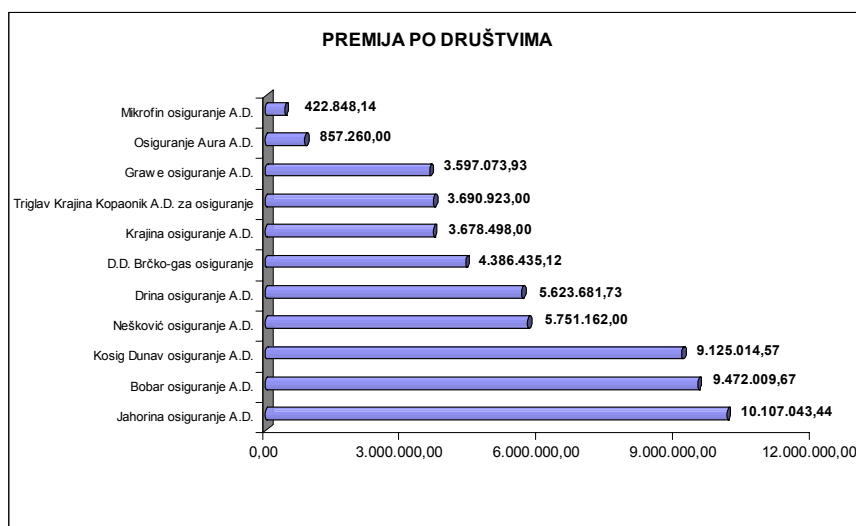
Ukupno obračunata premija na tržištu osiguranja Republike Srpske u prvoj polovini 2009. godine je iznosila 60.949.407 KM, odnosno veća je za 9,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Od ukupnog iznosa na društva za osiguranje iz RS se odnosilo 56.711.950 KM, dok se na filijale društava za osiguranje iz FBiH odnosilo 4.237.457 KM. U prvom polugodištu 2009. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, obračunata premija društava za osiguranje iz RS je veća za 1.159.334 KM ili za 2,09%.

U nastavku se daje pregled obračunate premije po društvima za osiguranje iz RS:

Tabela broj 5: Obračunate premije po društvima u periodu 2007-2009. godina

NAZIV DRUŠTVA	I-VI 2007.		I-VI 2008.		I-VI 2009.		INDEKS 2009/08
	OBRAČUNATA PREMIJA U KM	%	OBRAČUNATA PREMIJA U KM	%	OBRAČUNATA PREMIJA U KM	%	
NEŽIVOTNA OSIGURANJA							
1. Bobar osiguranje A.D.	9.883.543	19,83%	8.999.158	16,20%	9.472.010	16,70%	105,25
2. D.D. Brčko-gas osiguranje	2.785.168	5,59%	3.776.836	6,80%	4.386.435	7,73%	116,14
3. Drina osiguranje A.D.	5.582.692	11,20%	6.214.805	11,19%	5.623.682	9,92%	90,49
4. Jahorina osiguranje A.D.	7.787.806	15,63%	8.346.729	15,02%	10.107.043	17,82%	121,09
5. Kosig Dunav osiguranje A.D.	9.021.833	18,10%	10.498.268	18,90%	9.125.015	16,09%	86,92
6. Krajina osiguranje A.D.	3.559.471	7,14%	3.387.700	6,10%	3.678.498	6,49%	108,58
7. Mikrofin osiguranje A.D.	0	0,00%	120.894	0,22%	422.848	0,75%	349,77
8. Nešković osiguranje A.D.	5.414.733	10,86%	5.918.029	10,65%	5.751.162	10,14%	97,18
9. Osiguranje Aura A.D.	0	0,00%	642.300	1,16%	857.260	1,51%	133,47
10. Triglav Krajina Kopaonik A.D. za osiguranje	3.571.529	7,17%	4.760.517	8,57%	3.690.923	6,51%	77,53
UKUPNO NEŽIVOTNA	47.606.775		52.665.236		53.114.876		100,85
ŽIVOTNA OSIGURANJA							
11. Grawe osiguranje A.D.	2.233.902	4,48%	2.887.380	5,20%	3.597.074	6,34%	124,58
UKUPNO ŽIVOTNA	2.233.902		2.887.380		3.597.074		124,58
UKUPNA PREMIJA	49.840.677	100,00%	55.552.615	100,00%	56.711.950	100,00%	102,09

Izvor: Izvještaji društava

Grafikon broj 1: Ostvarena premija/po društvima za osiguranje

Izvor: Izvještaji društava

Sedam društava je u 2009. godini u odnosu na prethodnu godinu ostvarilo porast premije, dok je kod 4 društva zabilježeno smanjenje premije. Najveći procentualni rast premije su ostvarila društva Mikrofin osiguranje a.d, Osiguranje Aura a.d. i Jahorina osiguranje a.d. kod neživotnih, odnosno Grawe osiguranje a.d. kod životnih osiguranja.

Od ukupih 4.237.457 KM premije koju su ostvarile filijale društava za osiguranje iz FBiH, 3.373.606 KM ili 79,61% se odnosi na neživotno osiguranje, a 863.851 KM ili 20,39% se odnosi na životno osiguranje. Struktura ostvarene premije filijala društava iz FBiH u 2009. razlikuje od strukture premije društava iz RS, u smislu većeg učešća životnih osiguranja. U strukturi premije ovih filijala takođe je primjetno procentualno manje učešće osiguranja od odgovornosti za motorna vozila, kao i značajnije učešće osiguranja vozila koja se kreću po kopnu, osim šinskih vozila (kasko osiguranje).

U nastavku ovog Izvještaja korišćiće se isključivo podaci i pokazatelji o društvima za osiguranje iz Republike Srpske, a u narednoj tabeli se daje samo pregled premije filijala društava iz FBiH na tržištu osiguranja u RS u 2009. godini:

Tabela broj 6: Obračunate premije po filijalama društava iz FBiH 2009. godini

FILIJALE DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE IZ FBiH KOJE POSLUJU U RS	I-VI 2009.	
	OBRAČUNATA PREMIJA U KM	%
NEŽIVOTNA OSIGURANJA FBiH		
1 Bosna-Sunce osiguranje d.d.	1.534.315	36,21%
2 Camelija osiguranje d.d.	163.100	3,85%
3 Croatia osiguranje d.d.	148.058	3,49%
4 Euroherc osiguranje d.d.	1.213.598	28,64%
5 Merkur BH osiguranje	66.827	1,58%
6 Sarajevo osiguranje d.d.	0	0,00%
7 Uniqua osiguranje d.d.	236.537	5,58%
8 VGT osiguranje d.d.	11.172	0,26%
UKUPNO NEŽIVOTNA FBiH	3.373.606	79,61%
ŽIVOTNA OSIGURANJA FBiH		
3 Croatia osiguranje d.d.	7.162	0,17%
5 Merkur BH osiguranje	834.988	19,70%
7 Uniqua osiguranje d.d.	21.701	0,51%
UKUPNO ŽIVOTNA FBiH	863.851	20,39%
UKUPNA PREMIJA FBiH	4.237.457	100,00%

Izvor: Izvještaji filijala

3.2. Struktura premije

U sljedećoj tabeli je predstavljena struktura obračunate premije prema vrstama osiguranja u periodu 30.06.2007. do 30.06.2009. godine, s tim da se kategorija „ostalo“, odnosi na 13 grupa neživotnih osiguranja, koje u ukupnoj premiji pojedinačno učestvuju ispod jednog procenta.

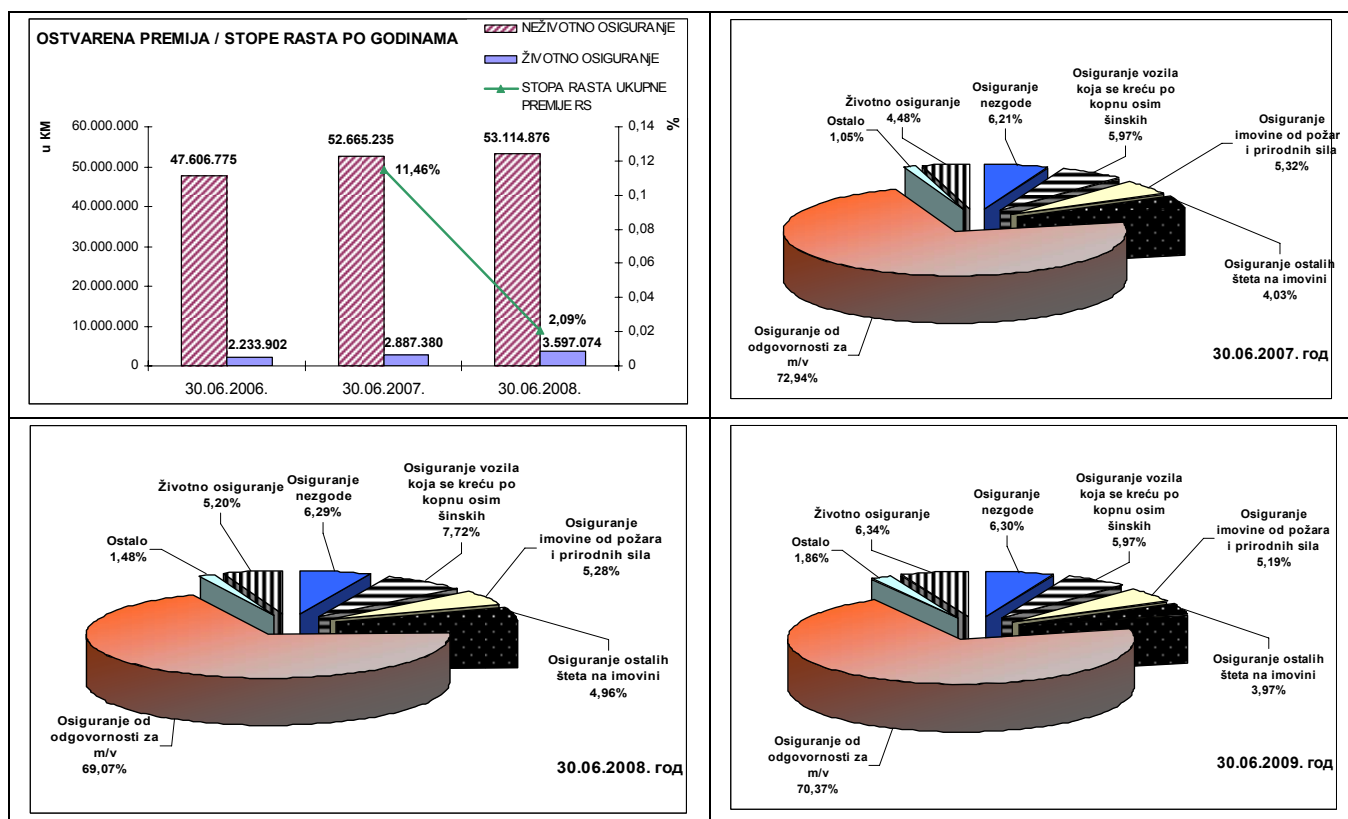
Tabela broj 7: Obračunata premija prema vrstama osiguranja

Vrsta osiguranja	30.06.2007.		30.06.2008.		30.06.2009.		Indeks 09/08
	Iznos KM	Udio (%)	Iznos KM	Udio (%)	Iznos KM	Udio (%)	
Osiguranje nezgode	3.094.726	6,21%	3.492.978	6,29%	3.570.414	6,30%	102,16
Osiguranje vozila koja se kreću po kopnu osim šinskih	2.975.959	5,97%	4.287.819	7,72%	3.384.635	5,97%	78,94
Osiguranje imovine od požara i prirodnih sila	2.652.069	5,32%	2.934.635	5,28%	2.944.546	5,19%	100,34
Osiguranje ostalih šteta na imovini	2.009.634	4,03%	2.757.102	4,96%	2.248.698	3,97%	81,56
Osiguranje od odgovornosti za m/v	36.352.350	72,94%	38.370.751	69,07%	39.910.623	70,37%	104,01
Ostalo	522.036	1,05%	821.949	1,48%	1.055.960	1,86%	128,47
Ukupno neživotna	47.606.775	95,52%	52.665.235	94,80%	53.114.876	93,66%	100,85
Životno osiguranje	2.233.902	4,48%	2.887.380	5,20%	3.597.074	6,34%	124,66
Ukupno	49.840.677	100,00%	55.552.615	100,00%	56.711.950	100,00%	102,09

Izvor: Izvještaji društava

Na osnovu navedenih podataka, primjetno je da životno osiguranje nastavlja nadprosječan rast, mada i dalje nije na zadovoljavajućem nivou. Očigledno je da rast ukupne premije osiguranja u Republici Srpskoj ostao isti, ali je došlo do preraspodjele premije između društava, prije svega zbog ulaska filijala društava za osiguranje iz FBiH. Zbog uticaja ekonomske krize, kao i zbog povećane konkurencije na tržištu, rast premije društava za osiguranje iz RS je usporen.

U nastavku se daje niz grafičkih ilustracija strukture bruto premije u RS.

Grafikon broj 2: Struktura premija

Izvor: Izvještaji društava

Kao što se vidi iz podataka o apsolutnim iznosima i grafičkog prikaza relativnih odnosa na osiguranje od autoodgovornosti se odnosilo 70,37%. Ova vrsta osiguranja i dalje dominira u ukupnoj premiji. Filijale društava za osiguranje iz FBiH ostvarile su 17% premije iz osiguranja od autoodgovornosti, a poređenja radi, na tržištima osiguranja u okruženju, ova vrsta osiguranja čini oko 30% ukupno obračunate premije.

U narednoj tabeli nalaze se podaci o učešću obaveznog i neobaveznog osiguranja u ukupno obračunatoj premiji za prethodne tri godine:

Tabela broj 8: Udio obaveznog i neobaveznog osiguranja u ukupno obračunatoj premiji

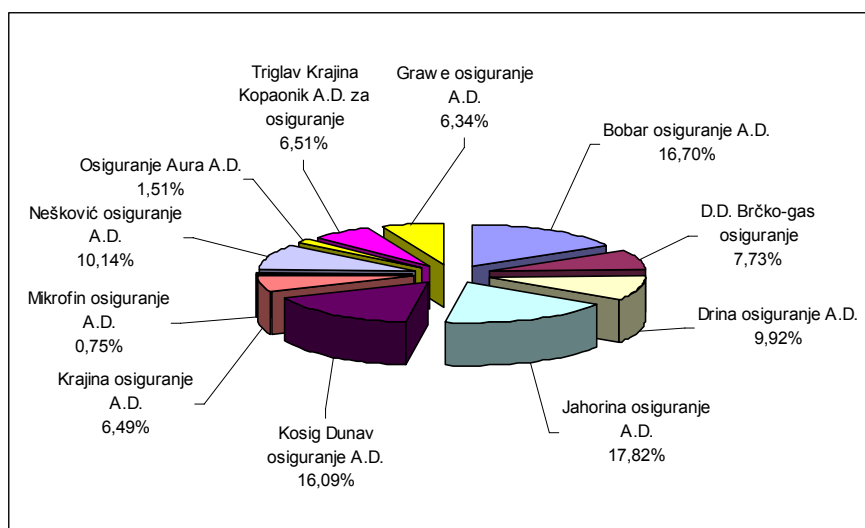
Vrsta osiguranja	30.06.2007. KM	Udio (%)	30.06.2008. KM	Udio (%)	30.06.2009. KM	Udio (%)	Indeks 09/08
Obavezno	39.450.196,40	79,15%	41.865.790,62	75,36	43.483.045,41	76,67	103,86
Neobavezno	10.390.480,72	20,85%	13.686.824,01	24,64	13.228.904,19	23,33	96,65
UKUPNO	49.840.677,12	100,00%	55.552.614,63	100,00	56.711.949,60	100,00	102,09

Izvor: Izvještaji društava

Iz navedene tabele je vidljivo je da u prvoj polovini 2009. godine nema značajnijih promjena u strukturi osiguranja po navedenom kriterijumu.

3.3. Tržišno učešće

Posmatrano pojedinačno po društvima u prvih šest mjeseci 2009. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, povećanje tržišnog učešća, u skladu sa ostvarenom premijom je evidentno kod Grawe osiguranja a.d, kad se radi o životnom osiguranju, te kod Mikrofin osiguranje a.d, Osiguranje Aura a.d. i Jahorina osiguranje a.d. kad se radi o neživotnom osiguranju.

Grafikon broj 3: Učešće društava na tržištu RS u periodu I-XII 2008. godine

Izvor: Izvještaji društava

Stepen koncentracije tržišta, dat je na sljedećem pregledu po peer grupama, a u odnosu na isti period prethodne godine se promijenio u korist društava koja imaju pojedinačno učešće na tržištu do 10%, što je nastavak trenda iz prethodnih perioda. Evidentno je da i dalje tri najveća društva imaju tržišno učešće od oko 50%.

Tabela broj 9: Učešće društava u ukupnoj premiji prema peer grupama

Učešće	Učešće društava u ukupnoj premiji prema peer grupama					
	30.06.2007.		30.06.2008.		30.06.2009.	
	Ukupno učešće u %	Broj društava	Ukupno učešće u %	Broj društava	Ukupno učešće u %	Broj društava
do 5%	4,48%	1	1,37%	2	2,26%	2
5-10%	19,90%	3	26,66%	4	36,99%	5
10-15%	22,07%	2	21,84%	2	10,14%	1
preko 15%	53,56%	3	50,12%	3	50,61%	3

Izvor: Izvještaji društava

Herfindahl Hirschman-ov indeks predstavlja takođe mjeru koncentracije tržišta i izračunava se kao zbir kvadrata pojedinačnog učešća svakog društva za osiguranje u odnosu na ostvarenu premiju. Ovaj indeks uzima u obzir relativnu veličinu i raspodjelu društava na tržištu, te ukoliko je tržište monopolističko, postoji i veća tržišna koncentracija, i naravno manja konkurencija. Indeks se povećava ukoliko se smanjuje broj društava učesnika na tržištu, a u isto vrijeme razlika u veličini među njima je sve veća. Ukoliko bi postojalo samo jedno društvo koje se bavi osiguranjem, indeks bi iznosio 10.000 (učešće na tržištu 100%, odnosno indeks je $100 \cdot 100 = 10.000$). U isto vrijeme, ukoliko bi bilo mnogo društava koje se bavi osiguranjem sa srazmjerno niskim učešćem, oko 0%, indeks bi bio blizu 0, što bi ukazivalo da na tržištu postoji savršena konkurencija. Za Herfindahl Hirschman-ov indeks između 1.000 i 1.800 se smatra da na tržištu postoji umjerena koncentracija, a upravo ovakva umjerena koncentracija karakteriše tržište osiguranja Republike Srpske u prvoj polovini 2009. godine. Herfindahl Hirschman-ov indeks u prvoj polovini 2009. godine iznosi 1.244 poena, što je u odnosu na isti period 2008. godine više za 23 poena, odnosno za 116 u poređenju sa istim periodom 2007. godine.

4. RJEŠAVANJE ODŠTETNIH ZAHTJEVA

U nastavku se daju osnovni podaci u vezi sa rješavanjem i isplatom odštetnih zahtjeva, posebno za životno i neživotno osiguranje.

4.1. Životno osiguranje

Kod životnog osiguranja, evidentirano je 43 neriješenih (rezervisanih) odštetnih zahtjeva na dan 31.12.2008. godine, što uz 189 odštetnih zahtjeva prijavljena u toku godine ukupno čini 232 odštetnih zahtjeva u prvoj polovini 2009. godine. Od ukupnog broja odštetnih zahtjeva pozitivno je riješeno 164 odštetnih zahtjeva, dok je 12 odštetnih zahtjeva odbijeno, odnosno riješeno negativno.

Saglasno navedenom, stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva kod životnog osiguranja, posmatrana kao odnos broja ukupno riješenih (uključujući i odbijene zahtjeve, kao negativno riješene) i broja ukupno evidentiranih odštetnih zahtjeva je iznosila 75,86%, dok je u istom periodu prethodne godine stopa efikasnosti rješavanja odštetnih zahtjeva iznosila 70%.

Vrijednost 164 pozitivno riješenih odštetnih zahtjeva iznosila je 320.917 KM i svi su do 30.06.2009. godine isplaćeni, odnosno stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva kod životnog osiguranja u prvoj polovini 2009. godine iznosi 100%.

4.2. Neživotno osiguranje

Kod neživotnog osiguranja, evidentirano je 3.619 neriješenih (rezervisanih) odštetnih zahtjeva na dan 31.12.2008. godine, pa je uz 9.656 odštetnih zahtjeva prijavljenih u toku godine u 2009. godini bilo ukupno bilo 13.275 odštetnih zahtjeva, što je smanjenje u odnosu na isti period prethodne godine od 2,17%.

U narednim tabelama dati su uporedni polugodišnji podaci za period 2007. - 2009. godine, a koji pokazuju rješavanje i isplatu odštetnih zahtjeva kod neživotnog osiguranja.

Tabela broj 10: Broj odštetnih zahtjeva u neživotnom osiguranju

Odštetni zahtjevi (neživotno osiguranje)	01.01.- 30.06.2007.	01.01.- 30.06.2008.	01.01.- 30.06.2009.	Indeks 2009/08
Prijavljeno odštetnih zahtjeva	7.384	9.441	9.656	102,28
Neriješeni (rezervisani) odštetni zahtjevi na početku godine	4.083	4.129	3.619	87,65
Ukupno odštetnih zahtjeva	11.467	13.570	13.275	97,83

Izvor: Izvještaji društava

Stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva kao odnos broja ukupno riješenih (uključujući i odbijene zahtjeve, kao negativno riješene) i broja ukupno evidentiranih odštetnih zahtjeva za neživotno osiguranje prikazana je u sljedećoj tabeli:

Tabela broj 11: Stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva kod neživotnog osiguranja

Odštetni zahtjevi (neživotno osiguranje)			01.01.- 30.06.2007	01.01.- 30.06.2008	01.01.- 30.06.2009.	Indeks 2009/08
Ukupno riješeni odštetni zahtjevi	Pozitivno riješeni	1	6.535	8.221	8.438	102,64
	Odbijeni	2	863	975	817	83,79
Ukupno odštetnih zahtjeva		3	11.467	13.570	13.275	97,83
Stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva		$4 = (1+2) / 3$	64,52%	67,77%	69,72%	

Izvor: Izvještaji društava

U 2009. godini osiguranicima je po osnovu pozitivno riješenih odštetnih zahtjeva isplaćeno 19.376.742 KM, što u odnosu na isti period 2008. godine, kada je ukupna suma isplaćenih odštetnih zahtjeva iznosila 17.629.218 KM, predstavlja povećanje od 9,91%.

Prosječna stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva, posmatrana kao odnos broja isplaćenih i ukupnog broja pozitivno riješenih zahtjeva prikazana je u sljedećoj tabeli:

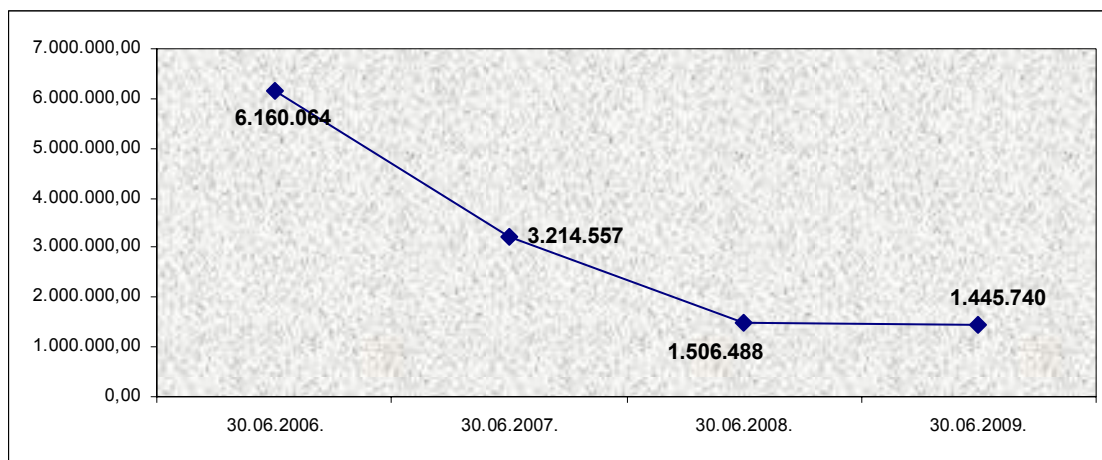
Tabela broj 12: Stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva kod neživotnog osiguranja

Odštetni zahtjevi (neživotno osiguranje)			01.01.- 30.06.2007	01.01.- 30.06.2008	01.01.- 30.06.2009.	Indeks 2009/08
Ukupno pozitivno riješeni odštetni zahtjevi	Neisplaćeni odštetni zahtjevi prenijeti iz prethodnog perioda	1	1.037	947	197	20,80
	Pozitivno riješeni u tekućem periodu	2	6.535	8.221	8.438	102,64
Ukupno isplaćeni odštetni zahtjevi		3	5.791	8.593	7.976	92,82
Stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva		$4 = 3 / (1+2)$	76,48%	93,73%	92,37%	

Izvor: Izvještaji društava

Značajno je spomenuti da je od početka rada Agencije u aprilu 2006. godine, i zatečenog iznosa od preko 6.000.000 KM neisplaćenih odštetnih zahtjeva, stanje na dan 30.06.2009. godine značajno promijenjeno, te iznos ukupno neisplaćenih, a riješenih odštetnih zahtjeva na navedeni datum iznosi 1.445.740 KM. Agencija će i u narednom periodu insistirati na ažurnoj isplati riješenih zahtjeva, pri čemu će precizno praćenje navedenog stanja omogućiti Informacioni sistem čija je izrada u toku.

U cilju sagledavanja stanja rješavanja i isplate odštetnih zahtjeva na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj, u narednom grafičkom prikazu je predstavljeno kretanje vrijednosti riješenih, a neisplaćenih odštetnih zahtjeva posmatrano od stanja zatečenog u 2006. godini do kraja prve polovine 2009. godine. Kriva predstavlja stanje neisplaćenih odštetnih zahtjeva iskazanih polovinom posmatranih perioda.

Grafikon broj 4: Neisplaćeni odštetni zahtjevi

Izvor: Izveštaji društava

U narednoj tabeli se daje pregled stopa efikasnosti u rješavanju i isplati odštetnih zahtjeva, po društvima za osiguranje za 2009. godinu, iz koje je vidljivo da je ostvarena niža stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva nego stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva.

Tabela broj 13: Stopa efikasnosti u rješavanju i isplati odštetnih zahtjeva društava

Društvo za osiguranje	Stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva		Stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva	
	30.06.2008.	30.06.2009.	30.06.2008.	30.06.2009.
Bobar osiguranje A.D.	57,90%	75,86%	93,26%	82,51%
D.D. Brčko-gas osiguranje	77,25%	76,18%	94,71%	100,00%
Drina osiguranje A.D.	60,41%	69,61%	100,00%	100,00%
Jahorina osiguranje A.D.	68,77%	73,93%	99,34%	99,78%
Kosig Dunav osiguranje A.D.	73,48%	75,22%	99,34%	95,39%
Krajina osiguranje A.D.	75,17%	70,90%	99,13%	70,55%
Mikrofin osiguranje A.D.	-	60,95%	-	92,16%
Nešković osiguranje A.D.	71,63%	69,33%	94,29%	95,54%
Triglav Krajina Kopaonik osiguranje A.D. za osiguranje	69,52%	63,92%	67,41%	92,55%
Osiguranje Aura A.D.	95,45%	84,03%	60,00%	90,32%
UKUPNO NEŽIVOTNO OSIGURANJE	67,77%	69,72%	93,73%	92,37%
Grawe osiguranje A.D.	70,00% ¹	75,86%	100,00%	100,00%

Izvor: Izveštaji društava

U odnosu na isti period prethodne godine, u 2009. godini je u prosjeku povećana stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva, dok je stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva u prosjeku smanjena. Posmatrano pojedinačno po društvima, kod 5 društava je došlo do povećanja stope efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva, dok je kod 5 društva ta stopa pogoršana. Kod

¹ U odnosu na Izveštaj o stanju sektora januar-juni 2008. godine došlo je do promjene. U tabeli broj 11 u prethodnom izvještaju unesen je pogrešan podatak za Grawe osiguranje za stopu rješavanja odštetnih zahtjeva 60,41% dok je u tekstualnom dijelu pod 4.1. unesen ispravan podatak 70%.

efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva, zabilježen je isti nivo ili poboljšanje u odnosu na prethodnu godinu, osim kod 3 društva za osiguranje.

5. BILANSNA STRUKTURA

Na osnovu dostavljenih finansijskih izvještaja društava za osiguranje, u nastavku se daje uporedni prikaz i analiza osnovnih bilansnih pozicija za polugodišta 2007-2009. godina. Napominje se da su izostavljeni analitički podaci bilansa stanja 30.06.2007. godine zbog promjene bilansnih šema, što je onemogućilo detaljniju komparaciju.

5.1. Bilans stanja

U slijedećoj tabeli se daje skraćena šema zbirnog bilansa na nivou sektora:

Tabela broj 14: *Aktiva- ukupno za sva društva*

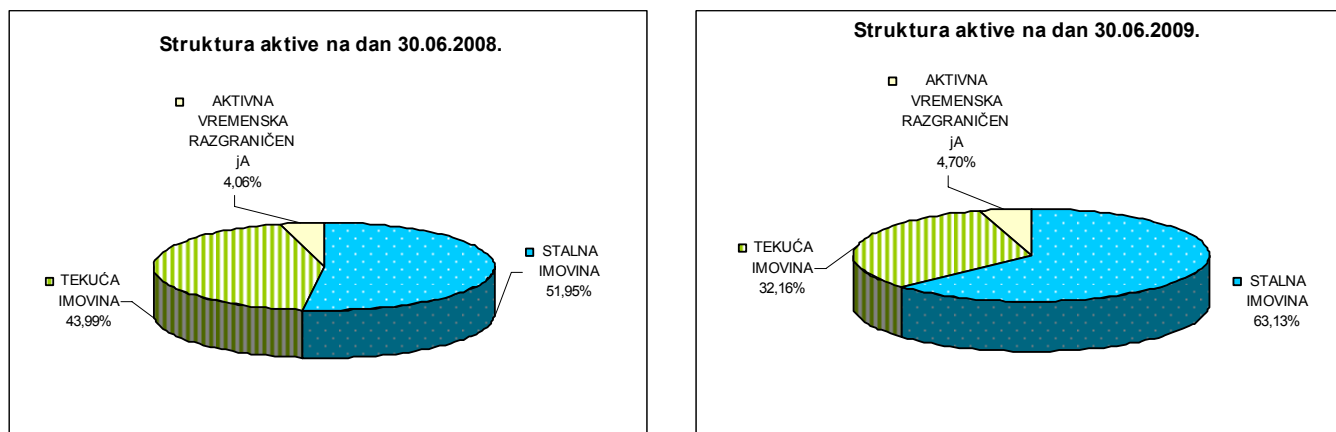
u KM

AKTIVA	30.06.2007.		30.06.2008.		30.06.2009.		Indeks 2009/08
	iznos	%	iznos	%	iznos	%	
A. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL							
B. STALNA IMOVINA (1+2+3+4+5+6+7+8)	89.856.727	46,64	100.074.250	51,95	136.305.988	63,13	136,20
1. Stalna nematerijalna sredstva			3.557.780	1,85	3.408.621	1,58	95,81
2. Stalna materijalna sredstva			48.110.188	24,97	48.116.706	22,29	100,01
3. Ulaganja u pov. pridružena i ostala pravna lica			19.813.091	10,28	22.364.507	10,36	112,88
4. Ostala dugoročna finansijska ulaganja			18.367.953	9,53	46.325.083	21,46	252,21
5. Odložena poreska sredstva			50.331	0,03	47.193	0,02	93,77
6. Ulaganja u nekretnine			10.174.907	5,28	16.043.878	7,43	157,68
7. Depoziti preuzetog posla osiguranja u reosiguranje			0	0,00	0	0,00	-
8. Ulaganja za račun i rizik vlasnika polisa ŽO			0	0,00	0	0,00	-
V. TEKUĆA IMOVINA (9+10)	68.369.560	35,49	84.749.848	43,99	69.441.833	32,16	81,94
9. Zalihe, stalna sredstva namij. otuđ. i dati avansi			182.750	0,09	309.137	0,14	169,16
10. Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina (a+b+v+g+d)			84.567.098	43,90	69.132.696	32,02	81,75
a) Gotovina na računima i u blagajni			16.585.854	8,61	12.591.924	5,83	75,92
b) Potraživanja po osnovu premije			16.469.637	8,55	9.911.478	4,59	60,18
v) Potraživanja po osnovu učešća u naknadi šteta			69.590	0,04	2.043	0,00	2,94
g) Kratkoročni finansijski plasmani			40.050.345	20,79	37.663.629	17,45	94,04
d) Ostala potraživanja			11.391.672	5,91	8.963.622	4,15	78,69
G. AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	8.152.610	4,23	7.818.549	4,06	10.148.418	4,70	129,80
D. POSLOVNA IMOVINA (B+V+G)	76.522.170	39,72	192.642.647	100,00	215.896.239	100,00	112,07
Đ. GUBITAK IZNAD KAPITALA	0,00	0,00	0	0,00	0	0,00	-
E. POSLOVNA AKTIVA (D+Đ)	192.642.647	100,00	192.642.647	100,00	215.896.239	100,00	112,07
Ž. VANBILANSNA AKTIVA	7.639.220	3,97	7.639.220	3,97	11.735.590	5,44	153,62

Izvor: Bilansi stanja društava

Vrijednost poslovne aktive na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj sa stanjem na dan 30.06.2009. godine iznosila je 215.896.239 KM i u odnosu na vrijednost poslovne aktive sa stanjem na dan 30.06.2008. godine uvećana je za 12,07%.

U narednom grafičkom prikazu je predstavljena struktura aktive za polugodišta 2008. i 2009. godine.

Grafikon broj 5: Struktura aktive društava za osiguranje

Izvor: Bilansi stanja društava

Iz navedene skraćene šeme i grafičkog prikaza bilansa vidljivo je da strukturu poslovne aktive na 30.06.2009. godine čine: stalna imovina sa učešćem od 63,13%, tekuća imovina sa 32,16% i aktivna vremenska razgraničenja sa 4,70%. U strukturi poslovne aktive u odnosu na 2008. godinu došlo je do povećanja učešća stalne imovine.

Najveći porast u okviru stalne imovine ostvaren je kod: ostalih dugoročnih finansijskih ulaganja 152,21%, ulaganja u nekretnine i iznosi 57,68% i ulaganja u povezana, pridružena i ostala pravna lica 12,88%. Ostala dugoročna finansijska ulaganja odnose se na ulaganja u hartije od vrijednosti nepovezanih pravnih lica, dugoročne depozite kod banaka i obavezna dugoročna ulaganja u rezervni fond i fond za naknadu šteta Biroa zelene karte. U okviru stalne imovine, koja je nominalno povećana za 36,2 miliona KM, najveće je učešće dugoročnih depozita, a radi se o propisanoj obavezi obezbjeđenja 50% minimalnog garantnog fonda u vidu namjenski oročenog depozita. Može se konstatovati da su sva društva sa 30.06.2009. godine ispunila tu obavezu. Takođe, i dio tehničkih rezervi i matematičke rezerve životnog osiguranja je pokriven dugoročnim depozitima. Agencija je kod pojedinih društva dala saglasnost za prekoračenje ulaganja sredstava za pokriće tehničkih rezervi u depozite kod banaka imajući u vidu negativne trendove i nedostatak različitih instrumenata na domaćem tržištu hartija od vrijednosti. Povećanje ulaganja u investicione nekretnine posljedica je reklasifikacije nekretnina za obavljanje djelatnosti u investicione nekretnine po nalogu Agencije, a u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom 40 - Investicione nekretnine.

Ulaganja u povezana, pridružena i ostala pravna lica, u odnosu na druge oblike, i dalje predstavlja značajnu stavku u bilansima društava za osiguranje, dok promjene na ostalim pozicijama stalne imovine, kako zbog procenta učešća, tako i zbog visine promjene, nemaju veći uticaj.

Na svim pozicijama tekuće imovine došlo je do smanjenja u odnosu na stanje 30.06.2008. godine, izuzev kod pozicije: zalihe, stalna sredstva namijenjena otuđenju i dati avansi, koja je povećana za 69,16%, ali po apsolutnom iznosu ne predstavljaju materijalno značajnu stavku ni pojedinačno ni ukupno. Najveće smanjenje u okviru tekuće imovine zabilježeno je na poziciji potraživanja po osnovu učešća u naknadi šteta i to za 97,06%, ali se radi o marginalnom nominalnom iznosu, potraživanjima po osnovu premije za 39,82%, te ostalim potraživanjima za

21,31%. Kod smanjenja potraživanja po osnovu premije i ostalih potraživanja radi se pretežno o otpisu dospjelih, a nenaplaćenih potraživanja, izvršenom u skladu sa Pravilnikom o načinu procjenjivanja bilansnih i vanbilansnih pozicija društava za osiguranja.

Aktivna vremenska razgraničenja porasla su za 29,80% u odnosu na 30.06.2008. godine. Navedena kretanja upućuju na potrebu nadzora u pogledu primjene podzakonskih akata i načina razgraničenja posredničke provizije, ličnih primanja zaposlenih koji rade na pribavi osiguranja, te drugih troškova poslovanja.

Vanbilansna, kako aktiva, tako i pasiva se odnosi na državnu imovinu koju koristi Jahorina osiguranje a.d, na utužene štete Krajina osiguranja a.d., nastale u periodu 04.04.1992. godine i uknjižene u vanbilansnu evidenciju u 2008. godini, kao i na otpisana potraživanja Triglav Krajina Kopaonik a.d..

U narednom pregledu je dat uporedni prikaz agregatnih pozicija pasive bilansa stanja na nivou sektora za polugodišta 2007. do 2009. godine.

Tabela broj 15: **Pasiva** ukupno za sva društva

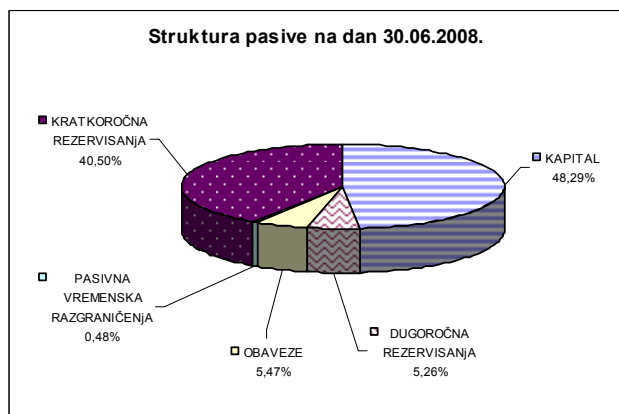
u KM

PASIVA	01.01.-30.06.2007.		01.01.-30.06.2008.		01.01.-30.06.2009.		Indeks 2009/08
	iznos	%	iznos	%	iznos	%	
A. KAPITAL (1+2+3+4+5+6-7)	70.496.735	42,37	93.025.515	48,29	98.742.665	45,74	106,15
1. Akcijski kapital			72.659.048	37,72	86.574.048	40,10	119,15
2. Emisiona premija			0	0,00	851.400	0,39	-
3. Revalorizacione rezerve			3.121.637	1,62	11.002.359	5,10	352,45
4. Rezerve iz dobitka			7.974.106	4,14	6.470.143	3,00	81,14
5. Druge rezerve			3.003.450	1,56	1.676.907	0,78	55,83
6. Neraspoređeni dobitak			11.544.657	5,99	9.324.424	4,32	80,77
7. Gubitak do visine kapitala			5.277.383	2,74	17.156.616	7,95	325,10
B. DUGOROČNA REZERVISANJA (8+9+10+11+12+13+14)	6.510.015	3,91	10.141.213	5,26	13.900.586	6,44	137,07
8. Rezervisanja za matematičke rezerve OŽ			9.372.326	4,87	13.306.202	6,16	141,97
9. Rezervisanja za restrukturiranja			0	0,00	0	0,00	-
10. Rezervisanja za primanja zaposlenih			458.702	0,24	510.390	0,24	111,27
11. Rezervisanja za bonuse, popuste i povrate premija			0	0,00	0	0,00	-
12. Rezervisanja za kolebanje šteta			30.858	0,02	35.377	0,02	114,64
13. Osiguravačko-tehnička rezervisanja za OŽ			0	0,00	0	0,00	-
14. Ostala dugoročna rezervisanja			279.327	0,14	48.617	0,02	17,41
V. OBAVEZE (15+16+17)	20.348.617	12,23	10.530.776	5,47	14.161.695	6,56	134,48
15. Dugoročne obaveze			618.401	0,32	1.242.910	0,58	200,99
16. Odložene poreske obaveze			50.330	0,03	0	0,00	0,00
17. Kratkoročne obaveze			9.862.045	5,12	12.918.785	5,98	130,99
G. PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	69.023.530	41,49	920.349	0,48	816.298	0,38	88,69
D. KRATKOROČNA REZERVISANJA (18+19+20+21+22+23)	0	0,00	78.024.794	40,50	88.274.995	40,89	113,14
18. Rezervisanja za prenosne premije ŽO			243.980	0,13	295.104	0,14	120,95
19. Rezervisanja za prenosne premije NŽO			48.273.975	25,06	51.538.845	23,87	106,76
20. Rezervisanja za štete ŽO			90.193	0,05	147.170	0,07	163,17
21. Rezervisanja za štete NŽO			27.534.064	14,29	34.125.908	15,81	123,94
22. Dio dugoročnih rezervisanja do godine dana			1.260	0,00	1.080	0,00	85,71
23. Ostala kratkoročna rezervisanja			1.881.322	0,98	2.166.888	1,00	115,18
Đ. POSLOVNA PASIVA (A+B+V+G+D)	166.378.897	100,00	192.642.647	100,00	215.896.239	100,00	112,07
E. VANBILANSNA PASIVA	9.648.906	5,80	7.639.220	3,97	7.639.220	3,54	100,00

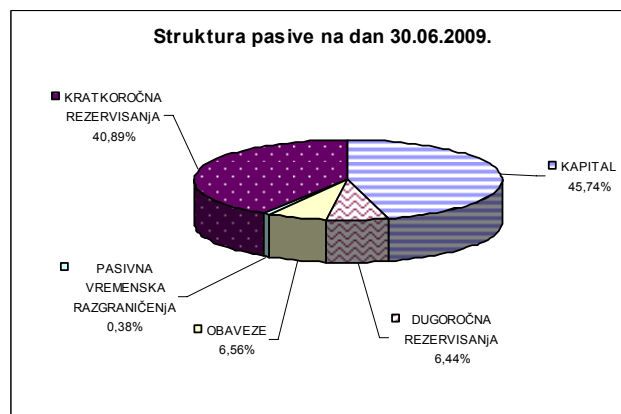
Izvor: Bilansi stanja društava

Vrijednost poslovne pasive svih društava na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj na dan 30.06.2009. godine je iznosila 215.896.239 KM i u odnosu na vrijednost poslovne pasive iskazanu na dan 30.06.2008. godine veća je za 12,07 %.

U narednom grafičkom prikazu je predstavljena struktura pasive za polugodišta 2008. i 2009. godine.

Grafikon broj 6: Struktura pasive društava za osiguranje

Izvor: Bilansi stanja društava

Iz tabelarnog pregleda i grafičkog prikaza vidljivo je da na dan 30.06.2009. godine u strukturi poslovne pasive kapital učestvuje sa 45,74%, dugoročna rezervisanja sa 6,44%, obaveze sa 6,56%, pasivna vremenska razgraničenja sa 0,38% i kratkoročna rezervisanja sa 40,89%.

Ukupni kapital društava za osiguranje povećan je za 6,15% u odnosu na isti period prethodne godine. Najveći porast u strukturi kapitala zabilježen je na poziciji gubitka do visine kapitala (odbitna stavka) od 225,10%, zatim kod revalorizacionih rezervi od 252,45% i na akcijskom kapitalu 19,15%. Po osnovu emisija novih akcija u prvoj polovini 2009. godini, akcijski kapital je povećan za 4,4 miliona KM u 3 društava za osiguranje (dio emisija je odobren u 2008. godini, a uplate su izvršene u 2009. godini). Pozicija revalorizacionih rezervi zasnovana je na promjeni vrijednosti imovine. Od ukupnog povećanja revalorizacionih rezervi 49,22% odnosi se na tekući obračunski period (od čega 95,81% na jedno osiguravajuće društvo) dok se 55,78 % povećanja odnosi na period 30.06-31.12.2008. godine i obrazložen je u prethodnom godišnjem izvještaju. Stanje na poziciji gubitak je rezultat bržeg rasta ukupnih rashoda od rasta ukupnog prihoda i u 2008. i u 2009. godini.

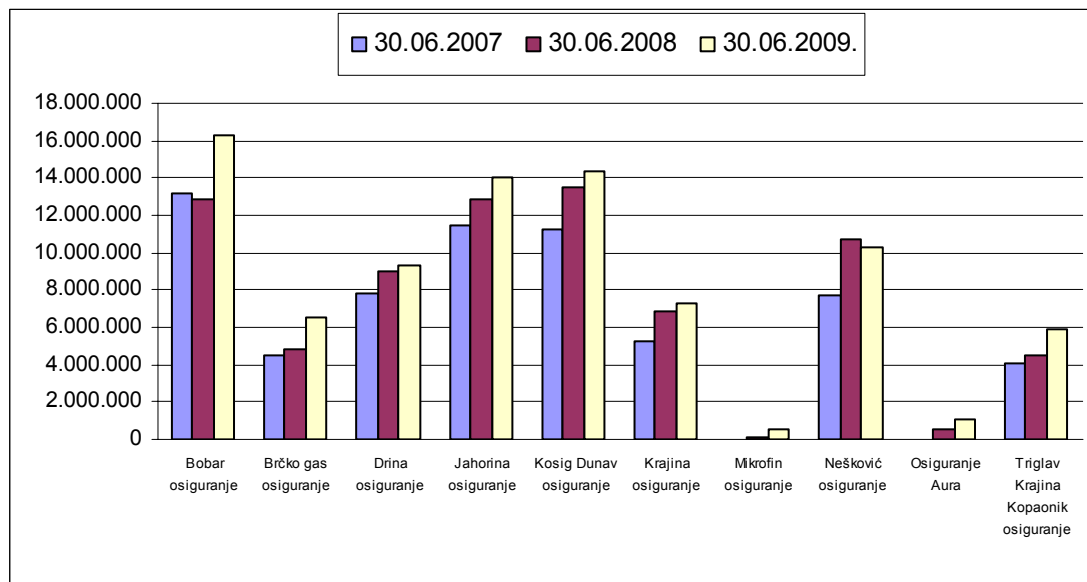
Dugoročna rezervisanja u odnosu na prethodnu godinu porasla su za 37,07%, uglavnom zbog porasta vrijednosti na poziciji matematičkih rezervi osiguranja života. U kategoriji dugoročnih rezervisanja nalazi i pozicija rezervisanja za primanja zaposlenih predviđena Međunarodnim računovodstvenim standardom 19, na kojoj je došlo do povećanja od 11,27%, mada pojedina društva nisu postupila u skladu sa navedenim standardom.

Kategorija obaveza je povećana u odnosu na 30.06.2008. godine za 34,48%, a povećanje je zabilježeno, kako na poziciji dugoročnih – radi se o obavezi po dugoročnom kreditu kod jednog društva, tako i na poziciji kratkoročnih obaveza – ostale obaveze iz poslovanja.

U kategoriji kratkoročnih rezervisanja došlo je do povećanja od 13,14% u odnosu na rezervisanja izvršena 30.06.2008. godine. Prenosna premija i rezerve za štete neživotnog osiguranja rasli su nešto brže od rasta fakturisane premije.

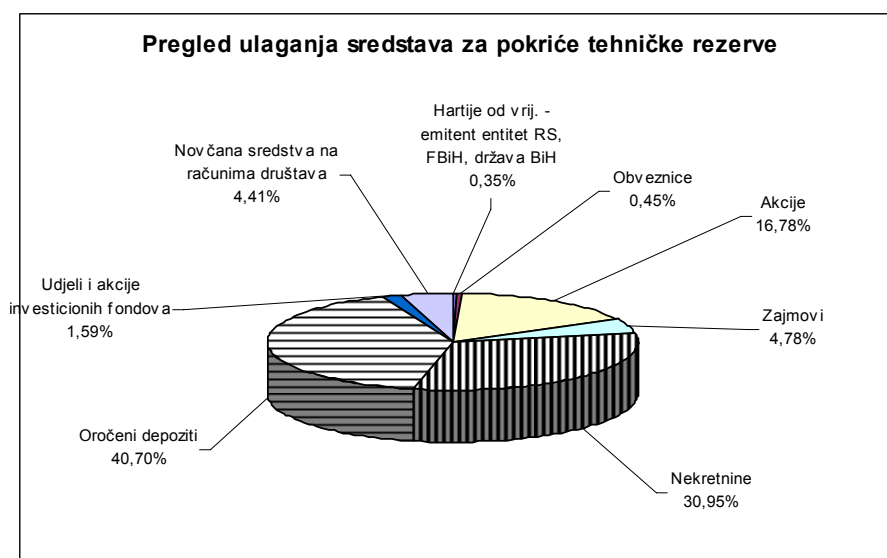
Porast tehničkih i matematičkih rezervi, te njihovo realno pokriće jedan su od preduslova za poboljšanje solventnosti, čime se doprinosi jačoj zaštiti interesa osiguranika i korisnika

osiguranja, kao i jačanju povjerenja u sektor osiguranja. Naredni grafički pregledi ilustruju pozitivne promjene visine tehničkih rezervi i strukture ulaganja sredstava za njihovo pokriće:

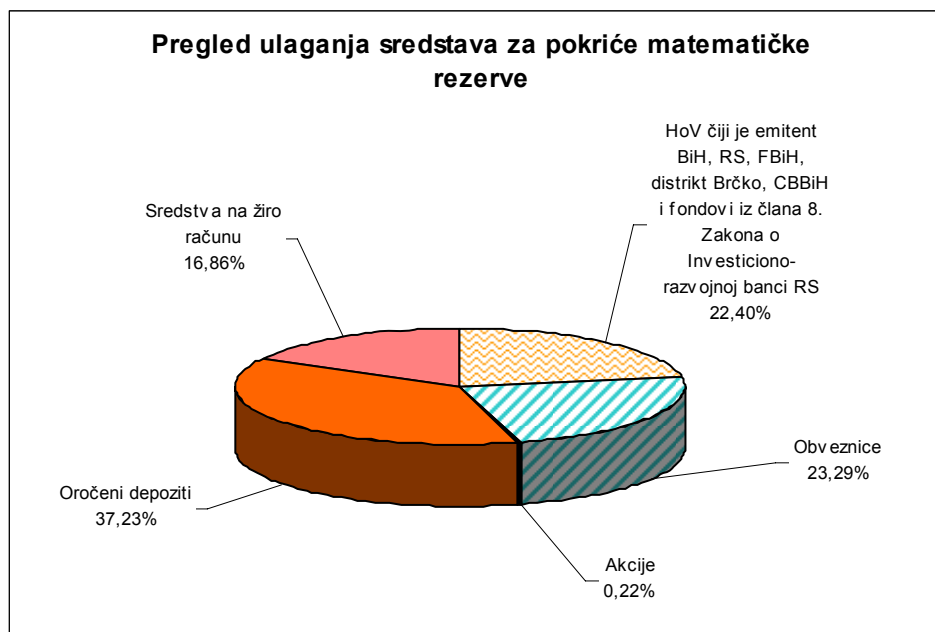
Grafikon broj 7: Tehničke rezerve društava za neživotno osiguranje Izvor: Izvještaji društava

Ukupan iznos obračunatih tehničkih rezervi, prema aktuarskim izvještajima, na dan 30.06.2009. godine kod neživotnog osiguranja je 89 mil. KM. Podzakonskim aktom Agencije su propisani uslovi za njihovo pokriće i stukturu ulaganja. Treba imati u vidu da 4 društva nemaju dio sredstava za pokriće tehničke rezerve, što je potvrđeno i aktuarskim izvještajima, u ukupnom iznosu od 24 mil. KM. U narednim grafikonima daje se struktura obezbijedenih sredstava za pokriće tehničkih rezervi.

Grafikon broj 8: Ulaganja sredstava za pokriće tehničke rezerve na dan 30.06.2009. godine

Izvor: Izvještaji društava

Grafikon broj 9: Ulaganja sredstava za pokriće matematičke rezerve na dan 30.06.2009. godine

Izvor: Izvještaji društava

5.2. Bilans uspjeha

U narednoj tabeli dat je uporedni pregled stavki bilansa uspjeha na nivou sektora po polugodištima u periodu 2007.-2009. godina.

Tabela broj 16: **BILANS USPJEHA** ukupno za sva društva

u KM

POZICIJA	01.01.- 30.06.2007.	01.01.- 30.06.2008.	01.01.- 30.06.2009.	Indeks 2009/08
A. POSLOVNI PRIHODI I RASHODI				
1. Prihodi od premije osiguranja i saosiguranja	43.293.737	55.908.186	59.741.072	106,86
2. Naknade šteta iz osiguranja i saosiguranja	19.729.934	18.274.573	20.880.546	114,26
3. Izmjene ostalih tehničkih rezervi	-2.550.148	995.008	3.354.302	337,11
4. Troškovi povrata premija	1.220.927	2.000.813	737.421	36,86
5. Troškovi poslovanja	19.219.336	24.495.572	25.986.121	106,08
6. Ostali tehnički prihodi	1.890.812	1.315.932	1.923.682	146,18
7. Ostali tehnički rashodi	865.150	637.390	5.751.359	902,33
8. Poslovni prihodi bez reosiguranja (1+6)	45.184.549	57.224.118	61.664.753	107,76
9. Poslovni rashodi bez reosiguranja (2+3+4+5+7)	38.485.199	46.403.356	56.709.749	122,21
a) BRUTO TEHNIČKI REZULTAT (8-9)	6.699.350	10.820.762	4.955.004	45,79
10. Vlastito reosiguranje	0	0	0	-
11. Cedirano reosiguranje	899.230	1.474.261	1.350.249	91,59
b) TEHNIČKI REZULTAT (a+10-11)	5.800.120	9.346.501	3.604.755	38,57
12. Finansijski prihodi i rashodi i dobiti i gubici	609.565	2.064.411	2.610.760	126,47
v) REZULTAT REDOVNE AKTIVNOSTI (b+12)	6.409.685	11.410.912	6.215.515	54,47
13. Ostali netehnički prihodi	699.324	549.232	1.465.949	266,91
14. Ostali netehnički rashodi	1.531.820	3.099.908	4.574.251	147,56
V. BRUTO REZULTAT (v+13-14)	5.577.189	8.860.236	3.107.212	35,07
15. Bruto dobitak	5.577.189	9.163.097	5.548.296	60,55
16. Bruto gubitak	0	-302.861	-2.441.084	806,01
G. TEKUĆI I ODLOŽENI POREZ NA DOBIT	336.994	444.850	355.329	79,88
D. NETO REZULTAT	5.240.195	8.415.386	2.751.883	32,70
17. Neto dobitak (15-G)	5.240.195	8.718.247	5.192.967	59,56
18. Neto gubitak (16)	0	-302.861	-2.441.084	806,01
Đ UKUPNI PRIHODI	53.147.712	63.307.921	69.145.096	109,22%
E UKUPNI RASHODI	47.627.523	54.453.346	66.037.834	121,27%

Izvor: Bilansi uspjeha društava

Ukupni prihodi društava u 2009. godini su iznosili 69.145.096 KM, što u odnosu na prethodnu godinu predstavlja povećanje od 9,22 %. Ukupni rashodi društava u 2008. godini su iznosili 66.037.834 KM i u odnosu na rashode prethodne godine veći su za 21,27%. Ukupan neto rezultat na nivou svih društava je pozitivan i iznosi 2.751.883 KM.

Prihod po osnovu premije osiguranja u odnosu na prošlu godinu porastao je za 6,86% - nominalno za 3.832.886 KM. Istovremeno, povećani su: ostali netehnički prihodi za 166,91% - nominalno za 916.717 KM, ostali tehnički prihodi za 46,18% - nominalno za 607.750 KM i finansijski prihodi i rashodi i dobiti i gubici za 26,47% - nominalno za 546.349 KM.

Kod rashoda najveći porast u odnosu na proteklu godinu zabilježen je kod: ostalih tehničkih rashoda od 802,33% - nominalno 5.113.969 KM, zatim kod izmjena ostalih tehničkih rezervi od 237,11% - nominalno 2.359.294 KM, ostalih netehničkih rashoda od 47,56% - nominalno 1.474.343 KM, troškova naknade šteta od 14,26% - nominalno 2.605.973 KM, dok su troškovi poslovanja porasli za 6,08% ili nominalno 1.490.549 KM. Ukupno navedeni porasta ostalih tehničkih rashoda pretežno se odnosi na četiri društva za osiguranje, a sastoji se većim dijelom od ispravke vrijednosti potraživanja po osnovu premije. Ispravka je izvršena po

osnovu nemogućnosti naplate premije, neusaglašenosti potraživanja sa dužnicima i zastare potraživanja nastalih prema Zakonu o obligacionim odnosima, a nakon izvršenih kontrola i zahtjeva za dodatnim izjašnjenjima revizora i aktuara od strane Agencije.

Tehnički rezultat je kategorija faznog rezultata u poslovanju društava za osiguranje, te predstavlja razliku između tehničkih prihoda i tehničkih rashoda (prije uključivanja finansijskih i netehničkih prihoda i rashoda). To je rezultat ostvaren iz osnovne djelatnosti osiguravajućih društava. Ostvareni tehnički rezultat na nivou svih društava je pozitivan i iznosi 3.604.755 KM i manji je za 61,43% u odnosu na tehnički rezultat ostvaren u istom periodu 2008. godine. Od 11 društava 6 je ostvarilo negativan tehnički rezultat u iznosu od 3.968.984 KM, dok je 5 ostvarilo pozitivan rezultat u iznosu od 7.573.739 KM.

Od 11 osiguravajućih društava 10 ih je poslovalo pozitivno sa ukupnim neto dobitkom od 5.192.967 KM, dok je 1 društvo iskazalo neto gubitak u iznosu od 2.441.084 KM, tako da je krajnji rezultat na nivou svih društava dobitak u iznosu od 2.751.883 KM.

Na osnovu prethodno iznesenog, može se zaključiti, da je na smanjenje finansijskog rezultata na nivou sektora ostvarenog u prvoj polovini 2009. godine, u odnosu na rezultat ostvaren u istom periodu 2008. godine, najviše uticao nadprosječni rast ostalih tehničkih i netehničkih rashoda.

Vršeći nadzor na osnovu izvještaja koje su društva na osnovu zakona i podzakonski akata dužna da dostavljaju Agenciji, utvrđeno je da bilansi većine društava sadrže skrivene gubitke sadržane u nerealno iskazanoj vrijednosti određenih oblika imovine, a najviše u potraživanjima po osnovu premije i plasmana sredstava tehničkih rezervi. U cilju realnijeg iskazivanja imovine, a samim tim i finansijskog rezultata, Agencija je donijela Pravilnik o procjeni bilansnih i vanbilansnih pozicija, koji se primjenjuje od 01.01.2009. godine. Efekti primjene Pravilnika, iskazani u izvještajima koje su društva sačinila na osnovu istog, iznose oko 7,5 miliona KM, odnosno finansijski rezultat umanjen je za navedeni iznos, što je kompenzirano neto rezultatom po osnovu drugih prihoda i rashoda.

6. POKAZATELJI POSLOVANJA

Ocjena uspješnosti poslovanja osiguravajućih društava vrši se kroz kompleksnu analizu njihovih finansijskih izvještaja. Ne postoji jedinstvena metodologija ocjene uspješnosti, tako da se u analizi koriste različiti pokazatelji, kako bi se obezbijedio potpun uvid u poslovanje društva, odnosno kako bi se na vrijeme otkrili i prepoznali simptomi pojava koje negativno utiču na kvalitet poslovanja. Pored uobičajenih pokazatelja koji se koriste u analizi finansijskih izvještaja preduzeća, zbog specifičnosti djelatnosti koju obavljaju, kod društva za osiguranje koriste se i drugi pokazatelji, koji odražavaju posebne aspekte poslovanja.

U narednom pregledu dati su osnovni pokazatelji poslovanja po polugodištima za period 2007.-2009. godina.

Tabela broj 17: Pokazatelji poslovanja

OPIS	30.06.2007.	30.06.2008.	30.06.2009.
Premija po zaposlenom (u KM)	68.462,47	69.965,51	61.046,23
Ukupan prihod po zaposlenom (u KM)	73.005,10	79.732,90	74.429,60
Dobit po zaposlenom (u KM)	7.198,07	10.598,72	2.962,20
Dobit/Ukupan prihod (%)	9,86	13,29	3,98
Racio šteta (%)	45,57 ²	32,69	34,95
Racio troškova (%)	41,81	49,11	48,69
Kombinovani racio (%)	87,38	81,79	83,65
Racio solventnosti (%)	144,20	172,41	179,92
Koeficijent trenutne likvidnosti (%)	0,66	1,68	0,97
Koeficijent tekuće likvidnosti (%)	4,59	8,58	5,35
Opšta likvidnost (%)	4,61	8,59	5,38
Povrat na uloženu imovinu (ROA) (%)	3,15	4,37	1,27
Povrat na uloženi vlastiti kapital (ROE) (%)	7,43	9,05	2,79

Izvor: Izvještaji društava

Iz pregleda prikazanih pokazatelja vidljivo je sljedeće:

- različito kretanje premije po zaposlenom u posljednje tri godine je posljedica neravnomjernog odnosa rasta broja zaposlenih i ostvarene premije osiguranja, dok su kretanja ukupnog prihoda po zaposlenom, pored premije osiguranja, vezana i za dinamiku netehničkih prihoda,
- dobit po zaposlenom, kao i učešće dobiti u ukupnom prihodu, pokazuje tendenciju pada, ali je poboljšanje u odnosu na 31.12.2008. godine kada je na nivou sektora iskazan neto gubitak,
- racio šteta, racio troškova i kombinovani racio odražavaju kretanje tehničkog rezultata (rezultat iz poslova osiguranja) i ne pokazuju značajnije oscilacije,
- racio solventnosti predstavlja odnos sopstvenog kapitala i neto prihoda od premije i u navedenom periodu pokazuje tendenciju rasta, što znači i poboljšanje dugoročne sposobnosti u izmirenju obaveza prema osiguranicima,

² Kod racia šteta, u Izvještaju o stanju sektora za januar-jun 2008. godine, naveden je drugi podatak. Radi se o tome da u iznos naknade šteta nisu bile uključene promjene u rezervama za isplaćene štete i bruto rashodi šteta.

- koeficijenti trenutne, tekuće i opšte likvidnosti odražavaju sposobnost društava da svoje obaveze izmiruju u rokovima dospijeca, niži su u odnosu na isti period prethodne godine, ali su na prihvatljivom nivou. U polugodišnjem izvještaju za 2008. godinu, upravo je istaknuto da su ovi pokazatelji precijenjeni, jer je bila upitna realna vrijednost jednog dijela tekuće imovine (potraživanja),
- povrat na uloženu imovinu (ROA) i povrat na uloženi kapital (ROE) pokazuju da se rentabilnost, zbog smanjenja neto finansijskog rezultata, u globalu na nivou sektora pogoršava, što je obrazloženo u poglavlju 5.2. Bilans uspjeha, ali se u odnosu na 31.12.2008. godine izišlo iz zone negativnog rezultata.

ZAKLJUČAK

Na osnovu podataka i informacija iznesenih u ovom Izvještaju, u nastavku se rezimiraju osnovne karakteristike tržišta osiguranja u Republici Srpskoj:

- porast obračunate premije i nastavak dinamičnog rasta premije životnog osiguranja uprkos ekonomskoj krizi,
- ostvaren pozitivan neto finansijski rezultat na nivou sektora,
- povećanje broja zaposlenih i poboljšanje kvalifikacione strukture,
- jačanje konkurencije na cijelom tržištu BiH,
- realnije iskazivanje bilansnih pozicija, veća pouzdanost finansijskih izvještaja,
- povećanje kapitalne adekvatnosti, povećanje učešća akcijskog kapitala u strukturi pasive kroz izvršene dokapitalizacije,
- povećanje tehničkih rezervi,
- nastavljeno je usklađivanje imovine za pokriće tehničkih rezervi i garantnog fonda u skladu sa zapisima,
- povećanje efikasnosti u rješavanju i isplati odštetnih zahtjeva, kod društava za osiguranje i Zaštitnog fonda.

Osnovni problemi u funkcionisanju sektora osiguranja su:

- i pored dinamičnog rasta premije životnog osiguranja i drugih oblika neobaveznih osiguranja, još uvijek je nepovoljna struktura premije, u kojoj dominira obavezno osiguranje od autoodgovornosti,
- nedovoljne tehničke rezerve, odnosno nedostatak adekvatnog pokrića (kod manjeg broja društava),
- pogoršanje pokazatelja produktivnosti, ekonomičnosti, profitabilnosti i rentabilnosti na nivou cijelog sektora,
- nelojalna konkurencija i narušavanje premijskog sistema autoodgovornosti.

Činjenica je da su identifikovani problemi prisutni već duži period, nezavisno od postojeće ekonomske krize, koja još uvijek nije imala direktne posljedice na sektor osiguranja u RS. Uprkos

novom zakonskom okviru i funkcionisanju nezavisnog nadzora, biće potrebno još vremena, odnosno dodatnih kratkoročnih i dugoročnih nadzornih aktivnosti, da se sektor stabilizuje i sanira poslovanje pojedinih društava za osiguranje. U tom smislu potrebno je preduzeti slijedeće:

- stvarati sistemski podsticajan okvir za uvođenje novih proizvoda u oblasti životnog, penzijskog i zdravstvenog osiguranja, što zahtijeva učešće i drugih nadležnih institucija, te sprovođenje penzijske reforme,
- sistemski urediti oblast autoodgovornosti donošenjem novog premijskog sistema i uspostavljanjem jedinstvenog Informativnog centra AO, što bi trebalo biti realizovano do kraja 2009. godine,
- insistirati na dosljednoj primjeni propisa kod obračuna i pokrića tehničkih rezervi, te na poštovanju propisanih rokova za usklađivanje,
- kod društava koja imaju izraženije probleme solventnosti, kapitalne adekvatnosti, loše pokazatelje tehničkog rezultata, postepeno u toku ove i naredne godine, preduzimati mjere predviđene Zakonom o društvima za osiguranje, od planova kratkoročnog finansijskog oporavka, do rigoroznijih mjera,
- unapređivati upravljanje rizicima, interne kontrolne postupke i druge poslovne procese u društvima za osiguranje, kroz promjene regulative, a zatim i kroz kontrolu primjene propisanih standarda,
- unapređivati instituciju ombudsmana i druge oblike zaštite interesa i prava osiguranika i drugih korisnika osiguranja, za šta su stvorene potrebne regulatorne, kadrovske i organizacione pretpostavke.